

RIKSDAGENS BANKFULLMÄKTIGES

BERÄTTELSE

FÖR ÅR 1946

TILL
RIKSDAGENS BANKUTSKOTT

★

HELSINGFORS 1947

RIKSDAGENS BANKFULLMÄKTIGES

BERÄTTELSE

FÖR ÅR 1946

TILL
RIKSDAGENS BANKUTSKOTT

★

HELSINGFORS 1947

Det ekonomiska livet i Finland år 1946.

I N N E H Å L L:

	Sid.		Sid.
<i>Det ekonomiska livet i Finland år 1946</i>	3	<i>Av Bankfullmäktige handlagda ärenden</i>	21
Krigsskadeståndet	3	Revisionen	21
Industrin	4	Granskningen av lönerörelsen och valutahan-	21
Lantbruket och skogsskötseln	5	deln	21
Arbetsmarknaden	6	Inventeringen och inspektionen av avdel-	21
Utrikeshandeln	6	ningskontoren	21
Inrikeshandeln	7	Fonder underställda bankfullmäktiges över-	21
Samfärdseln	8	vakning	21
Penning- och kapitalmarknaden	8	Direktionen	21
Räntefoten	10	Nya korrespondentbanker	21
Betalningsbalansen och kapitalrörelsen	10	Diskontrantan för statens växlar	22
Prisnivån	11	Lån av Internationella Regleringsbanken	22
<i>Finlands Banks verksamhet</i>	12	Nya agenturer i Raumo och Nyslott	22
Penningvärdet och förhållandet till utlandet	12	Nya befattningar	22
Utlåningen	13	Tilläggsarvoden samt extra ålders- och fa-	23
Räntesatserna	14	miljetillägg med anledning av dyrtiden	23
Sedelstocken	14	ävensom avlöning av extra personal	23
Bankens förhållande till staten	16	Befattningshavarnas årsledigheter	23
Utländska clearingräkningar	16	Beviljade pensioner och understöd	23
Remburserna	17	Utbyte av aktiestocken i Joh. Parviaisen	23
Bankens bokslut	17	Tehtaat Oy. till aktier i Enso-Gutzeit Oy.	24
		Kontrollanterna vid avdelningskontoren	24
		Bankfullmäktige och revisorer	24

Det gångna året betecknade en fortsatt kamp mot svårigheterna efter kriget. På sin lösning väntade utom allt annat tre stora uppgifter, som kriget lämnat i arv, nämligen betalningen av krigsskadeståndet, koloniseringen av den förflyttade befolkningen och genomförandet av det vidlyftiga återuppbyggnadsprogrammet. I det av krigföringen nedtyngda landet, där krigsförstörelsen var betydlig, förlusten av arbetskraft stor, folket trött av andliga ansträngningar och svag näring ävensom produktionsapparaten i bristfälligt skick, blevo dessa uppgifter nästan övermäktiga, när det gällde att samtidigt skaffa det dagliga brödet. Strävan att snabbt höja levnadsstandarden till förkrigsnivån var dömd att misslyckas, men trots allt betyder det gångna året ett steg framåt. Krigsskadeståndet klarades tack vare allvarliga ansträngningar och återuppbyggnadsarbetet gick framåt, om ock ej så snabbt som de otåliga medborgarna hade önskat. Industriproduktionen steg avsevärt, men i brist på nödiga gödselämnen och kraftfoder förmådde lantbruket icke repa sig från förlamningen på grund av kriget, särskilt som den pågående jordöverlåtelsen var ägnad att försvåra återhämtningen. Exporten tog på ett glädjande sätt fart och då från utlandet dessutom erhöles en del krediter, växte importen betydligt, varför i varubristen kunde skönjas vissa tecken på lättnad, vartill i sin mån bidrog de talrika utländska gåvopaketerna. Trots detta kunde försörjningsmyndigheterna tidtals endast med svårighet dela ut de utlovade livsmedelsransonerna, och beklädnadssituationen var särdeles svår. På arbetskraft rådde allvarlig brist, som den ständiga oron på arbetsmarknaden var ägnad att öka. Då eftergifter delvis gjordes för kraven på löneförhöjning fortgick den stigande pristendensen, ehuru långsammare än föregående år, och en på sommaren utlyst

borgfred dämpade lönerörelsen. Efterfrågan på kapital såväl för investeringsändamål, bl. a. återuppbyggnad, som, till följd av stegringen i kostnaderna, för affärsföretagens löpande behov växte starkt och skärpte situationen på penningmarknaden. Kapitalbildningen var svag, dels beroende på misstron till penningvärdets bestånd, och kapitalkonsumtion förekom i många former, vilket tenderade att påskynda skärpningen. Den svaga balansen i statshushållningen verkade i sin mån i samma riktning.

Krigsskadeståndet.

Betalningen av krigsskadeståndet underlättades under det andra skadestandsåret, som gick ut den 19 september 1946, i hög grad av den förlängning av betalningstiden som hade beviljats i slutet av föregående år och genom vilken skadeståndssumman sjönk till 35.6 milj. dollar. Å andra sidan försvårades betalningen av att sammansättningen av skadestandsvarorna programligt ändrade sig så att pappers- och trävarornas andel minskades och huvudvikten föll på maskin- och metallindustrialtren. Uppfyllandet av förpliktelserna förutsatte av maskin- och metallindustrin avsevärd till- och nybyggnad, stora maskinanskaffningar och fortgående utländsk import av råvaror och halvfabrikat. Då efterfrågan på dessa varor var intensiv utomlands och tillgången otillräcklig ävensom leveranstiden lång, mötte en snabb utvidgning av vår industri de allvarligaste svårigheter, och vissa förseningar i skadestandsleveranserna kunde inte undvikas.

Inom skadestandsåret skulle enligt avtalet till Sovjetunionen levereras maskiner och anläggningar för 11.4 milj. dollar, kabelprodukter för 3.2 milj. dollar, nya fartyg för 7.1 milj. dollar, cellulosa och papper för 7.7 milj. dollar samt trävaror för 6.2 milj. dollar. Industrin förmådde

av ovannämnda skäl icke fullständigt leverera dessa noggrant definierade varor, utan vissa underskott förekommo, medan däremot andra kvantiteter överskredos, särskilt i fråga om trävarorna. Sammanlagt levererades krigsskadestandsvaror för 36.7 milj. dollar. Med anledning av förseningarna fick Finland erlägga böter i form av varor för c. 266,000 dollar; under innevarande år ha dessa bötesleveranser efterskänkts.

Enligt handelsstatistiken exporterades under 1946 krigsskadestandsvaror för 8,775 milj. mark motsvarande 8,172 miljoner under 1945. Därjämte exporterades s. k. restitutionsgodis för 655 milj. mark, medan detta exportvärde år 1945 var dubbelt så stort eller 1,284 milj. mark. Minskningen berodde på att Sovjetryssland senaste sommar befriade Finland från att erlägga det i avtalet förutsatta återstående beloppet.

Beträffande exporten av de viktigaste krigsskadestands- och restitutionsvarorna må nämnas, att 35,800 ton trähus och baracker exporterades mot 43,800 ton under 1945, 21,600 ton slipmassa mot 46,600 ton, 83,300 ton cellulosa mot 139,300 ton, 9,200 ton papp och kartong mot 35,400 ton ävensom 25,600 ton papper mot 74,000 ton. I alla dessa punkter sjönk alltså exporten avtalsenligt. Likaså sjönk exporten av fartyg från 119 till 39. Däremot exporterades drygt dubbelt så mycket maskiner som året förut, nämligen 25,300 ton mot 12,000 ton.

Industrin.

Industrin hade fortfarande svårigheter såväl att skaffa råvaror och förnödenheter som att få arbetskraft. Maskiner och byggnader ha förnyats och andra placeringar förverkligats endast så vitt de varit ofrånkomliga. Dock har produktionen tack vare skogsarbetena och importen småningom kunnat ökas. Industrins produktionsvolym, som enligt Unitas' index åren 1944 och 1945 hade sjunkit till 64 % av 1935 års nivå, steg under de två första kvartalen av nyss tilländalupna år till 81 %, under det tredje kvartalet till 88 % och under det fjärde kvartalet till 93 % av nämnda nivå.

Exportindustrin, vars produktionsvolym från vågdalen år 1944 (40 %) hade stigit

till 47 % år 1945, stegrades ytterligare under 1946 och nådde under tredje kvartalet 66 % och under det fjärde 70 % av 1935 års nivå. Denna stegring är gemensam för exportindustrins alla viktigaste produktionsgrenar. Sålunda var produktionsvolymen för sågade trävaror i december 58 % mot 48 % för hela året 1945, för faner 73 % mot 45 %, för cellulosa 69 % mot 42 % och för tidningspapper 155 % mot 38 %. En särställning intog tillverkningen av annat papper, detta viktiga ersättningsämne; den var under alla krigsåren större än år 1935 och hade från en vågdal år 1945, 104 %, senaste december stigit till 150 %.

Hemmamarknadsindustrin, som inte under krigsåren hade gått lika mycket tillbaka som exportindustrin, har sedan dess stigit starkare än den sistnämnda, dels emedan dess alster i stor utsträckning exporteras som krigsskadeståndsbetalning. År 1945 var hemmamarknadsindustrins produktionsvolym nere i en vågdal om 76 % men steg året därpå snabbt och var i medeltal 102 %. Märkas bör dock, att ehuru hemmamarknadsindustrin till sin volym håller på att nå 1935 års nivå den likväl alltjämt är kännbart mindre än under de sista åren före kriget, då nivån var ännu mycket högre, år 1939 sålunda 137 % av 1935 års nivå. För tillverkningen inom de olika grenarna av hemmamarknadsindustrin saknas volymindex, och värdeindex är till följd av ojämnheter i prisstegringen otillförlitlig. Likväl kan nämnas, att produktionsvärdeindex för 1946 för maskin- och metallindustrin var 83 % högre än för år 1945, för närings- och njutningsmedelsindustrin 94 % högre och för byggnadsmaterialieindustrin 97 % högre samt för textilindustrin 83 % högre än föregående år.

Behovet av *byggnadsverksamhet* för att avlägsna det under kriget uppkomna bostadsunderskottet liksom för att försätta produktionsbyggnader i skick och utvidga dessa var synnerligen stort. Men det fanns ingen möjlighet till den härav förutsatta livliga byggnadsverksamheten, då brist på arbetskraft och särskilt på vissa byggnadstillbehör fortfarande rådde. Likväl tog byggnadsverksamheten på landsbygden god fart, och även i städerna byggdes mera än

under året förut, ehuru det av brist på betongjärn, rör och värmeledningsbatterier ej fanns nämnvärda möjligheter att bygga stenhus. Byggnadslov beviljades i främsta rummet för återuppbyggnad i Lappland och för de lägenheter, som bildats på grund av jordanskaffningslagen.

För sistnämnda ändamål färdigställdes enligt tillgängliga uppgifter 4,592 bostadshus, 1,353 kreatursstallar och 3,097 andra byggnader eller inalles 8,942 byggnader mot endast 820 år 1945. Dessutom avslutades 939 reparationer och tillbyggnader mot 263 föregående år. Vid utgången av 1946 voro 9,626 byggnader av olika slag under arbete. — På landsbygden i norra Finland förlöpte byggnadsarbetena så, att i slutet av 1946 c. 55 % av byggnadsprogrammet hade förverkligats. Beaktas även de halvfärdiga arbetena steg resultatet till 60 %. Inalles hade 2,726 bostadsbyggnader, 2,501 kreatursstallar, 4,041 andra byggnader samt 176 industriella och 82 offentliga byggnader blivit färdiga. I bostadscentra hade inom detta område 2,015 byggnader om 7,104 rum och 983,700 m³ färdigställts. På vissa orter hade byggts mera än som förstörts, men på andra orter voro ännu ett stort antal byggnader under arbete.

Resultatet av byggnadsverksamheten i de större städerna var under januari—september 3,384 bostadslägenheter om 7,715 rum motsvarande 1,441 lägenheter och 2,955 rum under samma månader 1945. Av andra lokaler färdigställdes 121,734 m² mot 43,833 m² föregående år, och de nya byggnadernas volym steg till 1,229,677 m³ mot endast 394,490 m³ föregående år.

Cementproduktionen, som i sin mån belyser byggnadsproduktionens livlighetsgrad, steg under januari—september i fjol till 233,600 ton, varigenom den var c. 7 % större än under motsvarande period 1945.

Lantbruket och skogsskötseln.

Lantbruket kunde ännu inte under år 1946 resa sig efter den vanhävd, som det varit utsatt för under kriget. Bearbetningen av åkrarna var otillfredsställande och till följd av den ringa tillförseln av konstgödsel kunde jordens växtkraft icke höjas. Skörden var därför, trots relativt fördelaktiga väderleksförhållanden under växt-

tiden, under medelmåttan. Odlingsarealen för brödsäd liksom för potatis hade förstörats, medan däremot särskilt arealen under hö var mindre än föregående år. Totalskörden av brödsäd har uppskattats till 469,000 ton mot 473,000 ton år 1945. Potatisskörden steg från 780,000 ton året förut till 935,000 ton. Likaså ökades skörden av sockerbetor från 37,000 till 46,000 ton, av turnips från 88,000 till 105,000 ton och av andra rotfrukter från 168,000 till 192,000 ton. Däremot gick skörden av havre ned från 331,000 till 322,000 ton, av ärter från 11,900 till 9,800 ton, av kålrötter från 100,000 till 94,000 ton och av odlat hö från 2,333,000 till 2,121,000 ton. Skördens näringsvärde beräknas sammanlagt ha motsvarat 2,147 milj. foderenheter, medan den år 1945 hade varit något större eller 2,234 milj. foderenheter. I jämförelse med avkastningen under 1938 var fjolårets skörd vad foderenheterna beträffar endast 51 %. Under sådana förhållanden förbättrade det egna landets skörd ingalunda livsmedelsläget, utan folkets konsumtion var beroende av utländsk import och stod på lika låg nivå som under de föregående åren.

Boskapsskötseln hade lidit svåra förluster genom konsumtionen under kriget och förflyttningarna till följd av de territoriella förlusterna. Den minskade kreatursstocken kunde ej helt plötsligt ökas, särskilt som fodersituationen på grund av den svaga lantbruksproduktionen och bristen på kraftfoder var dålig. Av samma orsaker var avkastningen av boskapsskötseln mycket svagare än före kriget, särskilt som även jordöverlåtelsen ledde till att goda kreatursbesättningar förstördes. I vissa avseenden begynte dock tecken på en ljusning skönjas. Häststammen steg från 358,000 år 1944 till 404,000 på våren 1946 och var sålunda större än före kriget, varför också överenskommelse sedermera ingåtts om överlåtelse av 15,000 hästar till Sovjetunionen. Antalet kor har likaså stigit till 1,121,000 från vågdalen under kriget men var alltjämt 246,000 stycken eller 18 % mindre än 1938. Fåren äro redan lika många som före kriget, men svinbeståndet har reducerats betydligt och den nedåtgående tendensen hade ej ännu under 1946 avstannat. De fullvuxna svinen voro ej ens fullt en tredjedel av anta-

let år 1938 och även antalet unga svin var kännbart mindre än då. Hönsbeståndet hade sjunkit till 42 % av nivån före kriget.

Skogsarbetena löpte under avverknings-säsongen 1945—1946 undan över förväntan väl. Medan under föregående avverknings-period genomförts endast 76 % av betinget, som hade fastställts till 43 milj. leverans-m³, överskreds betinget för senaste säsong med 10 %, ehuru det hade höjts till 52 milj. leverans-m³. Av grovt virke av barr- och lövträd fälldes drygt 280 milj. kubikfot mot 169 miljoner under föregående avverkningsperiod och betinget överskreds med 8 %. Avverkningen av rundvirke var över 15 milj. m³ löst mått eller nästan dubbelt så stor som under avverkningsperioden 1944—1945 och betinget överskreds med 39 %. Även för brännved o. dyl. virke nåddes betinget något så när (99 %); avverkningsmängden var närmare 28 milj. m³ löst mått mot knappa 16 miljoner m³ under föregående säsong. Likaså gick utdrivningen bra och överskred det uppställda målet.

För avverkningsperioden 1946—1947 fastställdes ett beting om 53 milj. leverans-m³, men under 1946 fortskredo arbetena synnerligen otillfredsställande. Avverkare erhöles ej i tillräckligt antal och arbets-effekten var låg, till följd dels av förhandsuppbörden av skatt och dels av allmän håglöshet. Brister i beklädningen och näringen verkade i samma riktning. I slutet av året voro e. 150,000 man i skogsarbete, därav ungefär 110,000 avverkare. Före årsskiftet hade knappt 16 milj. leverans-m³ avverkats eller e. 25 % av betinget, medan enligt tidtabellen närmare hälften (49 %) av hela betinget för avverkningsperioden hade bort vara fälld.

Arbetsmarknaden.

Arbetsmarknaden präglades av brist på arbetskraft på de flesta områden. Enligt i november insamlade uppgifter var underskottet av arbetskraft i fanerfabrikerna 30 %, vid kraftverksbyggena 25 %, i sågar, hyvlerier och trähusfabriker 21 % samt i pappers- och cellulosa-fabriker, i Sotevas arbeten ävensom i hamnarbeten e. 15 %, sammanlagt närmare 15,000 personer. Ännu

större var underskottet av arbetskraft i skogsarbetet, nämligen närmare 35,000 personer eller 40 %.

Oron efter kriget gav sin prägel åt arbetsmarknaden; krav på löneförhöjning framställdes oupphörligt, och att arbetarna allmänt i hopp om bättre lön flyttade från den ena arbetsplatsen till den andra höjde ingalunda arbetseffekten. I början av året beviljades en löneförhöjning om 8 % åt vissa arbetargrupper för att fylla lönegropar, men småningom beviljades denna förhöjning längs hela linjen åt alla. Lönenivån höjdes även genom beslutet om 15 procents „ackordersättning” åt sådana arbetare, som icke utföra ackordarbete, ehuru ackordarbete är vanligt inom ifrågasvarande bransch. Förhöjningen åt dessa tidsavlönade drog också andra löner uppåt. Likaså visade de förhöjningar, som beviljades för särskild skicklighet eller krävande, smutsigt eller kortvarigt arbete tydlig benägenhet att bli allmänna. Även omgrupperingen av dyrorterna betydde i praktiken stegring i lönenivån. Under sådana förhållanden har man beräknat, att lönerna från slutet av 1945 till september 1946 stego med 8—15 % för de tidsavlönade del och med e. 15 % för ackordarbetarna.

På våren 1946 mognade i regeringskretsar tanken på att genomföra en spärr för alla löner och priser för att man skulle få tid att i lugn och ro förbereda åtgärder i syfte att återställa den rubbade jämvikten och stoppa inflationen ävensom samtidigt främja produktionen och höja levnadsstandarden. Den 21 juni proklamerades genom statsrådsbeslut en borgfred, som skulle räcka till årets slut. Ehuru löneförhöjningar ej helt kunde hindras med detta påbud, resulterade det dock på höstsidan i ett betydligt lugnare läge.

Utrikeshandeln.

Handelsförbindelserna med utlandet blevo märkbart livligare, ehuru handeln i allmänhet ännu ej var fri utan grundade sig på handelsavtal med olika länder på viss tid. Då tillgången på råvaror blev bättre ökade exportindustrin sin export och stegringen i de i mark uttryckta pri-

erna höjde kraftigt exportvärdena. Den fria exporten ökades även då tyngdpunkten av krigsskadeståndet flyttades från de egentliga exportvarorna till maskin- och metallindustri-stren. Stegningen i exporten gjorde jämte de utländska krediterna en betydlig ökning av importen möjlig. Utrikeshandelns totala värde steg därför, om skadestånds- och restitutionsvarorna ej beaktas, från 12,048 milj. mark år 1945 till 47,380 miljoner i fjol eller till nästan det fyrdubbla. Av denna stora ökning berodde en del på försämringen i markens värde, men även handelns volym har stigit betydligt. År 1945 var den ännu blott 18 %, men 1946 hade den stigit till omkring 49 % av volymen före kriget (1935).

Värdet av den fria exporten var 23,064 milj. mark mot 5,228 miljoner föregående år och hade således stigit till mera än det fyrdubbla. Dessutom exporterades skadestånds- och restitutionsvaror för 9,430 milj. mark motsvarande 9,455 miljoner år 1945; hela exporten steg sålunda till 32,494 miljoner från 14,683 miljoner år 1945. — Importen ökades nästan lika kraftigt, nämligen från 6,821 miljoner till 24,315 milj. mark.

Det egentliga kommersiella handelsutbytet slutade sålunda i ett importöverskott om 1,251 milj. mark mot 1,593 miljoner år 1945 och ännu större passivitet under krigsåren.

Importen fördelade sig på varugrupper på så sätt att råvarorna bildade den viktigaste gruppen, vars värde var 10,754 milj. mark och till vilken hörde 44.2 % av importens värde. På andra plats följde närings- och njutningsmedlen med 6,323 milj. mark eller 26.0 % av importen samt maskinerna med 4,916 miljoner eller 20.2 % av importen. Sista platsen intaga „övrige konsumtionsvaror” med 2,322 miljoner eller 9.6 % av importen. I jämförelse med 1945 ökades särskilt importen av maskiner och „övrige konsumtionsvaror” till det fem-å sexdubbla. Beträffande tillgången på de för försörjningen och produktionsverksamheten viktigaste varorna kan nämnas, att 96,400 ton vete importerades mot 69,700 ton år 1945, 156,100 ton råg mot 149,900 ton, 32,500 ton socker mot 16,200 ton, 110,300 ton koksalt mot 44,600 ton, 928,900 ton stenkol och koks mot 111,300 ton, 57,800 ton mineraloljor mot 7,400 ton,

42,800 ton bensin mot 4,600 ton, 41,500 ton petroleum mot 9,800 ton, 149,900 ton olika gödselämnen mot 49,500 ton, 1,400 ton ull mot 1,100 ton, 8,500 ton bomull mot 5,900 ton, 45,200 ton stångjärn och -stål mot 17,300 ton samt 32,800 ton järn- och stålplåt mot 17,600 ton. Ehuru importmängderna i fråga om flertalet alster visade en anmärkningsvärt stor ökning sedan föregående år voro de dock synnerligen knappa i jämförelse dels med fredstida kvantiteter och, om jämväl krigsskadeståndsproduktionen beaktas, även med stundens behov, och förslogo icke att täcka det faktiska behovet.

Den kommersiella exporten fördelade sig mellan de fyra huvudgrupperna sålunda att pappersindustriprodukter exporterades för 11,199 milj. mark eller 48.6 %, trävaror och trätillverkningar för 9,758 milj. mark eller 42.3 % samt „övrige varor” för 1,966 milj. mark eller 8.5 %, medan åter exporten av lantbruksprodukter, till värdet endast 141 milj. mark, saknade betydelse. I jämförelse med föregående år var ökningen stor inom alla grupper men framför allt för papper och trävaror, dels emedan skadeståndsexporten av dessa hade minskats.

Beträffande den kommersiella exporten av de viktigaste varorna må nämnas att 66,500 ton slipmassa exporterades mot 38,800 ton år 1945, 202,600 ton sulfitecellulosa mot 64,700 ton, 180,900 ton sulfatcellulosa mot 60,200 ton, 91,700 ton papp och kartong mot 25,500 ton, 207,500 ton tidningspapper mot 55,600 ton, 53,100 ton omslagspapper mot 11,200 ton, 9,500 ton papp- och papperstillverkningar mot 1,600 ton samt 129,200 ton trähus och baracker mot 38,000 ton föregående år.

Exporten av krigsskadeståndsvaror, vilken icke ingår i ovanstående siffror, har redan behandlats i annat sammanhang.

Inrikeshandeln.

Ehuru inrikeshandeln fortfarande kännetecknades av varubrist har den dock blivit livligare på vissa områden. Enligt föreliggande uppgifter steg centralandelsaffärernas, parti- och järnaffärernas samt Ab Keskos sammanlagda försäljning till 46.3 miljarder mark från 24.8 miljarder

år 1945. Stegringen, som utgjorde 87 %, berodde delvis på att prisnivån stigit. Men emedan den genomsnittliga prisnivån under året enligt partiprisindex var 56.6 % högre än 1945 är det tydligt, att partiförsäljningen också kvantitativt var större än året förut; stegringen kan uppskattas till c. 15 %.

Samfärdseln.

Då importen och exporten ånyo knöto förbindelser på alla håll i världen blev sjöfarten betydligt livligare. De avgångna fartygens antal var 3,020 under 1946 mot 1,412 år 1945 och deras dräktighet 2,334,000 nettoregister-ton mot 973,000 register-ton under föregående år. Drygt hälften av fartygen voro finska, men till dräktigheten representerade dessa endast en tredjedel. Den inhemska handelsflottan ökades något, med 66,000 bruttoregister-ton, då vissa i Tyskland och Förenta staterna beslagtagna fartyg befriades och en del nya fartyg byggdes ävensom några gamla fartyg köptes i utlandet. Vid årets slut omfattade handelsflottan 549 fartyg om 329,800 bruttoregister-ton. Detta motsvarade ej ens hälften av handelsflottan före kriget, vartill kommer att fartygen genomsnittligt voro mindre och äldre än då.

Järnvägarna kämpade mot samma svårigheter som föregående år men förmådde dock möta trafikbehovet bättre än då. Passagerarantalet var så gott som oförändrat, i januari—november 50.6 miljoner mot 50.5 miljoner år 1945, men den befordrade varumängden ökades med nästan 25 % och steg för elva månader till 12,960,000 ton. På materiel rådde fortfarande en allvarlig brist i det vagnantalet endast kunnat ökas med några hundra och lokomotiven endast med ett par stycken.

Automobiltrafiken underlättades särskilt av den rikligare tillgången på bensin. Sammanlagt voro 33,000 bilar i bruk, av dem hälften bensindrivna. Personbilparken omfattade endast en liten del, knappt 30 %, av det förkrigstida antalet, medan något flere lastbilar än då voro i gång. Bussarnas transportkapacitet är tills vidare ringa i bredd med tiden före kriget, men ett visst framsteg kunde också på detta område annoteras under fjolåret.

Penning- och kapitalmarknaden.

Penningmarknaden var vid ingången av året lätt, då mot slutet av 1945 det förestående sedelutbytet hade föranlett kapitalströmning till kreditinstituten. I början av 1946 gick strömmen i motsatt riktning, då affärsföretagen och medborgarna ånyo togo ut sina pengar från konto. Då efterfrågan på kredit var synnerligen livlig och kapital endast långsamt flöt in till kreditinrättningarna, skärptes penningmarknaden snabbt, och denna tendens höll i sig med ökad intensitet under hela året. Att depositionsrörelsen var liten berodde på många omständigheter, bland vilka det bristande förtroendet till markens värde och den stränga beskattningen förtjäna nämnas. Förhandsuppbörden av skatter, vilken syntes göra det onödigt att samla medel för senare skattebetalningar, minskade den säsongartade stegringen i depositionerna. I januari sjönk kreditinrättningarnas inlåning sålunda allmänt. Under de följande månaderna ökades den visserligen men långsammare än året förut, och på hösten avstannade rörelsen eller retarderades.

Affärsbankernas inlåning av allmänheten ökades med sammanlagt 3,135 milj. mark eller 11 %. Ökningen var sålunda hälften mindre än 1945, då motsvarande ökning var 6,323 milj. mark eller 29 %; stegringen var dock rätt tillfredsställande i bredd med de sista krigsåren, då ökningsprocenten var 17. Så till vida var utvecklingen i fjol likväl ofördelaktig som största delen av ökningen föll på checkräkningarna medan depositionsrörelsen var mycket svag. Depositionskontona ökades nämligen år 1946 med endast 1,006 milj. mark eller 6 %, medan ökningen år 1945 hade varit 3,490 miljoner eller 27 % och likaså åren därförinnan över 20 %. Checkräkningarna ökades däremot med 2,129 milj. mark eller 18 %, vilket visserligen var mindre än siffrorna för 1945, 2,833 milj. mark och 32 %, men betydligt mera än 1944 och 1943.

Den tredje källan för inlåning i affärsbankerna, de övriga kreditinrättningarnas termins- och avistadepositioner, minskades kraftigt under 1946 som en naturlig följd av att dessa andra kreditinrättningar, som under krigsårens penningriklighet i väntan

på placeringsmöjligheter hade lagt in medel i affärsbankerna, under fjolåret använde en stor del av dessa medel. Medan av de övriga kreditinrättningarnas medel 2,914 milj. mark under 1945 flöto in i affärsbankerna, minskades de under 1946 med 3,012 milj. mark eller 42 %. Följden var att affärsbankernas totala inlåning, 35,430 milj. mark, vid 1946 års slut var nästan den samma som ett år tidigare, medan den år 1945 hade ökat med 9,237 milj. mark eller drygt 35 % och även under alla tidigare år hade vuxit snabbt.

Å andra sidan ökades affärsbankernas utlåning, trots den gällande kreditransoneringen, kraftigare än under något tidigare år. Den egentliga kreditgivningen åt affärslivet (och de inhemska kreditinrättningarna) ökades med 10,892 milj. mark eller nästan 60 % motsvarande 5,542 miljoner och 44 % år 1945.

Så mycket hade affärsbankerna med den nästan oförändrade inlåningen icke kunnat öka sin utlåning, om icke vissa särskilda utvägar hade stått dem till buds. För det första minskade de sin kredit åt staten genom att icke omsätta förfallna statsväxlar; dessas belopp sjönk under fjolåret från 4,185 miljoner till 530 milj. mark. Vidare minskade de sitt obligationsinnehav, huvudsakligen genom att utnyttja förfallande eller på viss dag uppsägbara statsobligationer. Obligationsförrådet minskades sålunda sammanlagt från 8,523 milj. mark till 7,106 miljoner. För det tredje togo de upp tillfällig kredit i centralbanken, främst genom att rediskontera växlar men dels också i annan form. Vid fjolårets utgång hade affärsbankerna på detta sätt stärkt sitt rörelsekapital med 2,896 milj. mark. Som en sista utväg fanns möjligheten att minska kassamedlen, vartill det också var råd, emedan kassorna tack vare sedelutbytet voro ovanligt stora i början av året. Affärsbankernas kassamedel reducerades därför från 6,055 milj. mark till 3,756 miljoner. Genom att jämsides tillgripa dessa utvägar och reglera utlåningen kunde affärsbankerna hjälpligen bevilja affärslivet kredit för de ofrånkomligaste ändamålen, men om penningmarknaden ytterligare skärpes är gränsen snart nådd för användningen av dessa medel.

Då de utländska handelsförbindelserna blevo livligare ökades affärsbankernas ut-

ländska såväl skulder som tillgodohavanden betydligt. Vid 1946 års utgång var deras utländska nettotillgodohavande 355 milj. mark, medan det ett år tidigare hade varit endast 33 miljoner; de föregående åren hade de haft en stor nettoskuld till utlandet.

Allmänhetens inlåning i övriga kreditinrättningar — sparbankerna, postsparbanken, andelskassorna och deras centralbank, andelslagens sparkassar samt hypoteksinrättningarna — var även den betydligt svagare än året förut. Ökningen var 5,417 milj. mark eller 16 %, medan den år 1945, då den till följd av sedelutbytet var rekordstor, hade varit 10,559 miljoner eller 46 %. I fjol var ökningen dock till sitt absoluta belopp större ehuru relativt taget mindre än 1944 och 1943. Efterfrågan på kredit var livlig också i dessa kreditinrättningar, vilket framgår bl. a. av den ovan framhållna omständigheten att de hade minskat sina depositioner i affärsbankerna. Den stigande penningknappheten sträckte sig således i allmänhet också till dessa kreditinrättningar.

Finlands Banks utlåning och övriga verksamhet behandlas i andra delen av denna redogörelse.

Kapitalmarknaden var stilla, då allmänheten alls icke intresserade sig för obligationer. Staten emitterade visserligen tre nya obligationslån, nämligen III sparbankslånet, ett 5 % lån av 1946 och IV försäkringslånet, men avsättningen var ringa och till stor del begränsad till postsparbanken. Obligationer tillhörande det tredje sparbankslånet hade vid november månads utgång placerats för 2,046 milj. mark, 5 procentiga obligationer av 1946 för 679 milj. mark och det IV försäkringslånet för 64 milj. mark. Sammanlagt såldes obligationer för 2,789 milj. mark, men å andra sidan inlöstes obligationer tillhörande äldre lån för 2,336 milj. mark. I det föregående har icke beaktats ersättningsobligationerna, krigslåneobligationerna eller tvångslånet i samband med sedelutbytet, emedan dessa värdepapper icke såldes i fria marknaden. Deras sammanlagda nettoökning var 9,286 milj. mark. Härtill komma Holding-bolagets andelsbevis, som emitterades för 1,408 milj. mark. En del av nyss nämnda obligationer och andelsbevis ha av sina mottagare under året sålts

på marknaden, mot slutet av året med fondbörsens förmedling. — Även vissa stadskommuner ha under fjolåret tagit upp obligationslån, men härvid har det egentligen varit fråga om lån, som vissa kreditinrättningar beviljat i denna form, och icke om obligationer, som spritts bland allmänheten.

Att näringslivet var livligt ser man också av nybildningen av aktiebolag. Sammanlagt grundades 1,355 nya aktiebolag mot 1,485 år 1945 men mycket färre under andra år. Deras aktiekapital belöpte sig till 649 milj. mark, en summa som understeg motsvarande siffra för föregående år, 797 miljoner, men betydligt översköt krigsårens resultat. Höjningar av aktiekapitalet företogs i rekordstor omfattning. Orsaken låg dels i kapitalbristen till följd av inflationen och beskattningen, dels i stadgandet om överlåtelse av aktier till Holding-bolaget som betalning av förmögensöverlåtelseskatten. Till handelsregistret anmäldes 956 förhöjningar av aktiekapital eller mera än två gånger så mycket som föregående år; det nominella beloppet, 3,764 milj. mark, var mycket större än under de föregående åren.

Med anledning av tvångsstämplingen av värdepapper i samband med sedelutbytet var fondbörsen svag i början av året. Vågdaalen nåddes i mars, varefter kurserna i synnerhet i maj och juni stego för att sedan igen dala mot slutet av året. Kurserna voro enligt Unitas' generalindex 340 poäng i december mot 416 poäng ett år tidigare. Orsaken till den sjunkande tendensen stod tydligen att söka i skärpningen på penningmarknaden och de tunga skatterna, varjämte socialiseringsplanerna voro ägnade att minska allmänhetens intresse för aktier. Enligt vanligheten växade kurserna på industriaktier mycket starkare än på bankaktier och höllo sig samtidigt på en betydligt högre nivå än de sistnämnda. Kursindex för industriaktierna sjönk från 545 poäng i december 1945 till 364 poäng i mars, steg till 582 poäng i juni och sänkte sig småningom till 436 poäng senaste december och var då c. 20 % lägre än ett år tidigare. För bankaktierna avspeglas motsvarande utveckling av kursindex i siffrorna 140, 121, 130 och 110, varför kurserna under året försvagades med 21 %. Omsättningen på fondbör-

sen var 1,188 milj. mark och således något lägre än år 1945, då motsvarande siffra var 1,330 miljoner.

Räntefoten.

Trots att penningmarknaden skärptes ha inlåningsräntorna hållit sig oförändrade. Utlåningsräntorna föredde däremot en tydligt stigande tendens sålunda att de lägre räntorna allmänt höjdes, medan toppräntorna lämnades vid det gamla. Höjningarna voro dock så pass obetydliga att de ej förmådde åstadkomma jämvikt i efterfrågan och tillgången på kredit, utan det visade sig nödvändigt att reglera krediten och begränsa den till sådana ändamål, som voro viktigast ur det helas synpunkt. — Ehuru räntorna på depositions- och checkräkning höllo sig oförändrade, åstadkom den större ökningen på checkräkning att medelräntan på affärsbankernas inlåning minskades till 2.39 % från 2.47 % år 1945 och 2.53 % år 1944. Däremot steg medelräntan på deras utlåning till 6.28 % från att ha varit 5.31 och 5.04 % åren förut. Ändringen berodde, utom på tendensen till stegring hos räntorna, på att statskrediterna mot låg ränta minskades.

Betalningsbalansen och kapitalrörelsen.

Förhandsuppgifter giva följande bild av Finlands utländska betalningsbalans under 1946. Handelsbalansen slutade, om vissa fartygsköp, som icke ingå i den officiella handelsstatistikens förhandsiffror tilläggas, i ett importöverskott av uppskattningsvis 1,500 milj. mark. Handelsflottan gav i fraktinkomster c. 1,000 milj. mark, guld såldes för 650 milj. mark och i stuvningskostnader, hamnavgifter m. m. inflöto 210 milj. mark samt i penninggåvor c. 380 miljoner. Å andra sidan stego enligt förhandsuppgifter bland utgifterna räntorna till 730 milj. mark och resekostnaderna till 110 miljoner. Om övriga inkomster och utgifter saknas uppgift, men felet blir litet, om de anses ha varit lika stora som 1945. Det slutliga resultatet blir sålunda att betalningsbalansens inkomster och utgifter tämligen väl balanserade, medan betalningsbalansen för 1945 utvisade ett utgiftsoverskott av 760 milj. mark och för krigsåren ännu mera. Utanför denna be-

Prisnivån.

Efter den skarpa uppgången under 1945 var prisutvecklingen under senaste år lugnare. Under första delen av året förekommo visserligen en del prisstegringar, men sedan borgfred tillkännagavs ha prisindex visat att prisnivån har hållit sig nästan oförändrad. Levnadskostnadsindex (augusti 1938—juli 1939 = 100) steg sålunda från 404 poäng i december 1945 till 463 poäng under därpåföljande juli, till 469 poäng i september och 468 poäng i december. Stegningen var sålunda i fjol 64 poäng eller 15.8 %, medan motsvarande stegring året därförinnan hade varit 99.0 %. Medelindex för 1946 var 450 poäng och därmed 59.6 % högre än medelprisnivån för 1945.

Enligt vanligheten var prisstegringen ojämn, vilket delvis berodde på att kostnaderna icke stego lika mycket på alla områden, men framför allt berodde det på, vilka priser av myndigheterna tillätos stiga och vilka icke. Sålunda höll sig hyresindex oförändrad trots att byggnadskostnaderna från december 1945 till december 1946 stego med 29.3 %, livsmedelsindex steg med endast 2.9 % men index för värme och lyse däremot med 15.0 %, beklädnadsindex med 30.6 % och skatteindex med hela 127.8 %.

Partiprisindex utvecklades i samma riktning, ehuru den rörde sig på en något högre nivå. I december 1945 var den 607 poäng och ett år senare 725 poäng, varför stegringen var 19.4 %. Prisnivån för importerade varor var 47.6 % högre i december 1946 än ett år tidigare, medan motsvarande stegring för inhemska produkter var endast 10.3 %.

Leveransprisindex för lantbruksprodukter, vilken liksom de flesta andra indextal året förut hade fördubblats, steg från 588 poäng i december 1945 till 653 poäng i december 1946, d. v. s. med 11.1 %.

räkning har lämnats krigsskadeståndet, vilket icke direkt påverkar betalningsbalansen, ehuru det gjorde landet 9,430 milj. mark fattigare.

Kapitalrörelsen var livligare än under de tidigare åren. I ny kredit erhöles 35 milj. dollar av Export-Import-banken och 15 milj. dollar för inköp av överloppsvaror från Förenta staternas arméförråd samt 10 milj. dollar för inköp av kaffe från Brasilien ävensom 30 milj. svenska kronor. Av dessa krediter voro omkring 7 milj. dollar och 14 milj. kronor outnyttjade vid årets slut. Då vissa tillskott erhöles till en del tidigare krediter och då andra lån amorterades enligt avtal var det slutliga resultatet en nettoökning om 7,910 milj. mark i den konsoliderade utländska skulden. De synliga kortfristiga skulderna voro vid fjolårets slut 14,570 milj. mark och de motsvarande tillgångarna 6,700 miljoner, varför den kortfristiga nettoskulden utgjorde 7,870 milj. mark. Då den motsvarande nettoskulden ett år tidigare hade varit 5,490 miljoner hade den under årets lopp ökat med 2,380 miljoner. Märkas bör dock, att till ökningen i skulden då ha bidragit de 4,640 milj. mark, som överförts på Sovjetunionens konto och vilket belopp icke i verkligheten representerade någon ny skuld. Om det avdrages finner man att den kortfristiga nettoskulden under 1946 minskades med 2,260 milj. mark och att landets hela skuld sålunda ökades med 5,620 milj. mark. Av denna ökning utgjorde 2,810 milj. mark agioförlust till följd av kursförändring av svenska kronan. — Ökningen synes ej stämma överens med nyssnämnda uppskattning av betalningsbalansen. Skillnaden beror, utom av att siffrorna överhuvudtaget äro otillförlitliga under en tid som denna, på att vid årsskiftet i förskott hade betalats en stor mängd varor, vilka möjligen redan voro på väg till Finland eller beträffande vilka åtminstone ett fast, kanske långvarigt produktionsavtal ingåtts.

Finlands Banks verksamhet.

Penningvärdet och förhållandet till utlandet.

Efter de stora förhöjningarna under år 1945 ansågos omständigheterna icke i följande någon ändring av de utländska valutakurserna. Kurserna på de viktigaste valutorna höll sig under hela året 1946 på den nivå, till vilken de på hösten 1945 hade stigit; sålunda var kursen på dollar alljämt mk 136:—, på pund 547:— och på schweizerfrang mk 31: 75. Den svenska kronkursen, som dithills hade varit mk 32: 30, måste däremot den 13 juli höjas till mk 37: 90, då Sverige, för att undgå prisstegringen utomlands, fann sig föranlåten att sänka kurserna på andra länders valutor, d. v. s. att höja sitt eget mynts utländska värde. Dessutom inträffade vissa små kursförändringar, vilka även de härledde sig av ifrågavarande lands och icke av Finlands Banks åtgärder. Sålunda gick kursen på franska frang den 19 februari ned från mk 1: 15 till mk 1: 14 och på norska kronor den 28 maj från mk 27: 50 till mk 27: 45. De särskilda clearingkurser, om vilka överenskommelse träffats med vissa länder, förblevo oförändrade under hela året.

Enär exporten och importen ännu ej voro fria utan beroende av licens och mestadels grundade på handelsavtal och emedan valutahandeln och växelkursernas utformning likaså i de flesta länder voro bundna, kan av anförda omständigheter ännu icke dragas den slutsatsen, att markens värde verkligen skulle ha hållit sig oförändrad i relation till andra länders penningvärde. Tvärtom måste man slå fast, att priser och löner också i följande betydligt i Finland, medan man däremot i länderna västerut undgått uppåtgående prisrörelse eller i varje fall lyckats begränsa den mera än här, t. o. m. finner man

vissa tecken på att priserna sjunka. Dessa fakta tyda på att markens faktiska utländska värde också under följande lopp sjönk.

Då de utländska handelsförbindelserna blevo livligare och behovet av import för de oundgängligaste ändamålen var stort, översteg efterfrågan på utländska valutor betydligt tillgången, trots att även denna ökades dels när exporten ånyo tog fart, dels tack vare krediterna från utlandet. Därför sålde Finlands Bank på vintern till utlandet största delen av sitt guldförråd, varför dess bokförda värde sjönk från 387 milj. mark vid utgången av 1945 till endast 2 miljoner ett år senare.

Bankens tillgodohavanden hos utländska korrespondenter varierade betydligt under årets lopp allt efter som stora betalningar till utlandet verkställdes eller å andra sidan export eller kredit gävo valutor. Valutaförrådet var vid årets början 1,283 milj. mark, nådde den 8 februari årets högsta belopp, 2,021 miljoner, sjönk den 23 maj till 236 miljoner men stärktes ånyo på hösten så att det på årets sista dag utgjorde 1,915 miljoner. Ökningen sedan årets början var 632 milj. mark eller 49 %. Till följd av den livligare utrikeshandeln ökades beloppet av utländska växlar i Finlands Banks portfölj en hel del under året, nämligen från 72 miljoner till 175 milj. mark.

På skuldsidan förekomma två utländska konton. Av dessa representera de utländska kontoinnehavarnas tillgodohavanden i mark en relativt liten skuld, vars belopp ökades från 141 milj. mark i slutet av år 1945 till 185 miljoner i slutet av år 1946. Ett annat, större konto utvisar saldot av skulderna och tillgodohavandena på clearingräkning, vid årets början 2,803 miljoner och vid dess slut 7,414 milj. mark, ett belopp som avser den finska

folkhushållningens skuldsaldo på clearingräkning och icke Finlands Banks egen skuld. Den avsevärda ökningen berodde på att under året på denna räkning upptogs tyska statens och tyska medborgares tidigare tillgodohavanden i Finland, numera överförda på Sovjetunionen, till ett sammanlagt värde av 4,639 milj. mark. Utan denna överföring, som icke betydde någon ny skuld, skulle saldot på clearingräkning ha minskats till 2,775 milj. mark.

Utlåningen.

Finlands Banks utlåning tenderade alljämt att liksom under de närmast föregående åren stiga synnerligen kraftigt, tills under de sista månaderna av året en vändning inträffade. Hela utlåningen steg från 22,397 milj. mark i slutet av föregående år ända till 33,298 miljoner den 23 september men sjönk därpå till 29,409 miljoner på årets sista dag. Den totala ökningen var således 7,012 milj. mark eller 31 %, medan ökningen år 1945 hade varit endast 2,422 milj. mark eller 12 %. Ökningen i centralbankens utlåning var en naturlig följd av stramheten på penningmarknaden och hade främst två orsaker, dels ökningen i bankens direkta kredit åt näringslivet, dels krediten åt krediträttningarna. Ända till september verkade dessutom statens kreditbehov kraftigt i

samma riktning, men mot slutet av året kunde staten, såsom nedan närmare framgår, betydligt avkorta sin skuld till centralbanken och förorsakade sålunda nedgång i hela utlåningen.

Finlands Banks utlåning åt egna kunder ökades under året från 3,797 milj. mark till 9,031 miljoner, d. v. s. till mera än det dubbla eller med 138 %. Orsaken stod främst att finna i näringslivets återhämtning och ökningen i kostnaderna till följd av löne- och prisstegringen.

Dessutom gav centralbanken indirekt kredit åt näringslivet, då den med rediskonteringar och andra krediter stödde affärsbankerna. Då penningmarknaden till följd av sedelutbytet var särdeles lätt i början av året förekom dylik kredit alls icke till en början. Men redan i februari rediskonterades de första växlarna i Finlands Bank, och i juni steg det rediskonterade beloppet till 3,034 milj. mark. Sedan åter sjönk det ånyo och utgjorde på årets sista dag 2,458 miljoner. Därjämte togo affärsbankerna sin tillflykt till hypotekslån, som på sommaren stego till 274 milj. mark, men i oktober återbetalades de sista av dessa lån.

Granskar man Finlands Banks kreditgivning enligt utlåningsformen, finner man att de direkt diskonterade växlarna under 1946 liksom tidigare voro långt viktigare än de övriga. Värdet av denna växelport-

Finlands Banks inhemska kreditgivning år 1946.

Utgången av månaden	Statens växlar milj. mk	Andra växlar milj. mk	Hypotekslån milj. mk	Kassakreditiv milj. mk	Rediskonteringar milj. mk	Annan kredit åt krediträttningar milj. mk	Summa milj. mk
1945							
December	18,600	3,682	38	77	—	—	22,397
1946							
Januari	17,950	3,874	38	289	—	—	22,151
Februari	16,450	4,106	38	453	625	122	21,794
Mars	18,150	4,737	53	422	949	122	24,433
April	19,550	5,434	53	336	934	122	26,429
Maj	21,750	5,944	53	376	2,481	122	30,726
Juni	22,500	6,221	53	360	2,874	274	32,282
Juli	23,900	6,484	53	480	1,646	274	32,837
Augusti	23,500	6,597	22	486	2,156	159	32,920
September	24,300	6,517	22	494	1,679	30	33,042
Oktober	23,520	6,832	22	423	1,048	—	31,845
November	20,370	7,256	62	665	1,959	—	30,312
December	17,920	8,411	64	556	2,458	—	29,409

följ var i början av året 22,282 milj. mark, stod i september högst, vid 31,008 miljoner, och hade vid årets slut sjunkit till 26,331 miljoner. De direkt diskonterade växlarnas belopp hade sålunda under året ökat med 4,049 milj. mark eller 18 %, medan ökningen under föregående år hade varit endast 2,426 miljoner eller 12 %.

Hypotekslånen höllo sig, om nyssnämnda hypotekskrediter åt krediträttningarna icke beaktas, vid helt anspråkslösa belopp; de stego från 38 milj. mark vid årets början till 64 miljoner vid dess slut. Kännbarare ökades kassakreditiven. Vid årets ingång hade endast 77 milj. mark lyfts på dessa räkningar, men under årets lopp, då också nya sådana krediter beviljades, ökades det lyfta beloppet till 673 miljoner den

	31/12 1941	31/12 1942	31/12 1943	31/12 1944	31/12 1945	31/12 1946
Exportindustrin	89.30	73.76	63.35	61.19	67.72	54.79
Hemmamarknadsindustrin ..	10.43	22.07	29.20	20.06	30.52	27.42
Handelsfirmor	0.24	4.02	7.37	0.02	1.49	6.01
Övriga	0.03	0.15	0.08	18.73	0.27	11.78

Räntesatserna.

I juni höjde Finlands Bank vissa vid utlåningen tillämpade räntesatser. Sedan dess har räntan på kassakreditiv varit 4 1/2 % och på hypotekslån 5 %. Den lägsta diskontranten, vilken tillämpas vid diskontering av rena varuväxlar med en återbetalningstid icke överstigande tre månader, är fortfarande 4 %, såsom den har varit sedan den 3 december 1934, men vid all annan växeldiskontering och omsättning tillämpas en räntesats om 5 %.

Sedelstocken.

Det vid årsskiftet 1945—1946 verkställda sedelutbytet hade, emedan vetskap om planen spridde sig bland allmänheten, redan på förhand förorsakat en ström av sedlar till kontona i krediträttningarna och en snabb nedgång i det utelöpande sedelbeloppet från 18,872 milj. mark i augusti 1945 till 13,598 miljoner vid årsskiftet. Sedelutbytet verkställdes sålunda att 5,000, 1,000 och 500 marks sedlarna i utbytesmomentet förlorade hälften av sitt värde som betalningsmedel; deras ena halva

7 december. På årets sista dag belöpte sig den utnyttjade kassakreditivkrediten till 556 milj. mark eller drygt sju gånger så mycket som ett år tidigare.

De månatliga växlingarna i bankens olika slag av utlåning framgå för 1946 ur omstående sammanställning.

Huru Finlands Banks direkta kredit åt näringslivet procentuellt fördelade sig mellan olika verksamhetsgrenar belyses för åren 1941—1946 i följande sammanställning, som utvisar situationen på årets sista dag. Såsom av dessa sifferserier framgår ha handelsfirmornas och de „övrigas” andel i centralbankens utlåning ökat i bredd med export- och hemmamarknadsindustrins andel, ehuru också denna beviljats avsevärt ökad kredit.

gällde endast som tillfälligt kvitto på ett tvångslån till staten. Även den andra halvan av de gamla sedlarna förlorade den 16 februari 1946 sin giltighet som betalningsmedel och skulle bytas ut före utgången av samma månad; senast den 16 mars skulle även sedlarna om 100 mark och lägre valör bytas ut mot nya, dock så att staten icke tvångsbelånade dem. Sedelutbytet var en länk i en serie åtgärder, som dels hade vissa penningpolitiska syften, närmast att binda överflödiga köpkraft, dels avsågo vissa finanspolitiska mål. Liksom i de främmande länder, vilkas exempel följdes i denna åtgärd, försökte man samtidigt klarlägga, huru mycket sedlar som under krigsåren hade sökt sig till utländsk hand eller förstörts ävensom hindra eventuell användning av de förstnämnda. Då de stora sedlarna den 1 januari hade förlorat hälften av sitt värde, sjönk den utelöpande, som betalningsmedel giltiga sedelstocken till 7,952 milj. mark. Sålunda reducerad förslog den naturligtvis inte att täcka behovet av betalningsmedel, då priser, löner och betalningssätt voro oförändrade. Alla, som av fruktan för sedelutbytet hade

lagt in sina penningar på bank, skyndade sig att lyfta dem för att igen få behövliga kontanter. Likaså bytte de inrättningar, främst statens kassor och kreditinrättningarna, vilkas innehav av stora sedlar lagen befriade från tvångslån, genast ut sina sedlar mot nya; härvid ökades det utelöpande sedelbeloppet med en summa, som motsvarade hälften av deras innehav av stora sedlar och sammanlagt steg till 2,376 milj. mark. Av dessa orsaker ökades sedelstocken, som motsatt var, och var 12,980 milj. mark redan i slutet av januari.¹⁾ Till slutet av april hade den stigit till 18,107 miljoner och kom sålunda redan nära toppsiffran för föregående år. Därpå ägde dock en sedvanlig säsongväxling rum och sedelstocken reducerades något för att likväl under hösten på nytt stiga. Maximum nåddes i slutet av oktober, då sedelstocken steg till 19,667 milj. mark. Under årets sista veckor sjönk den ånyo, så att vid årets utgång sedlar för 18,233

	31/12 1945	31/3 1946	30/6 1946	30/9 1946	31/12 1946
	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk
Guldkassa	386.7	152.0	1.5	1.5	2.4
Korrespondenter i utlandet ..	1,283.1	1,215.9	847.8	1,585.8	1,914.6
Utländska växlar	72.0	89.2	98.1	129.2	174.9
Utländska sedlar och kuponger	9.6	9.0	9.3	12.2	14.2
Inhemska växlar	22,282.3	23,835.8	31,595.0	32,496.4	28,789.5
Summa	24,033.7	25,301.9	32,551.7	34,225.1	30,895.6

Såsom av ovanstående framgår ökades sedeltäckningen kraftigt, särskilt under andra och tredje kvartalet, men minskades mycket under det fjärde. Utvecklingen bestämdes i främsta rummet av förändringarna i de inhemska växlarnas belopp. Sammanlagt ökades sedeltäckningen under året från 24,034 milj. mark till 30,896 miljoner. Ökningen, vilken således var 6,862 milj. mark eller närmare 29 %, berodde, utom på ansvällningen av den inhemska växelportföljen, delvis också på att valutaförrådet och de utländska växlarerna ökades, medan däremot nedgången i guldkassan verkade i motsatt riktning.

Sedeltäckningen var under hela året riklig och växlade inom rätt snäva gränser. Vid 1945 års utgång var den 115.5 % av

milj. mark befunno sig i omlopp eller 4,635 miljoner mera än ett år tidigare och 2,576 miljoner mera än i slutet av 1944.

Att sedelstocken så snart sökte sig till sin gamla nivå kräver ett svar på frågan, vilket det egentliga resultatet av sedelutbytet var. Finanspolitiskt betydde sedelutbytet för staten dels ett lån om c. 3 miljarder mark till låg ränta, dels en inkomst om 423 milj. mark av sedlar, som icke presenterats till inlösen; denna summa bör dock minskas med kostnaderna för sedelutbytet. Den penningpolitiska betydelsen av åtgärden kan icke lika lätt läggas fram. Det är dock tydligt att köpkraften däri genom i någon mån kunde begränsas och att sedelstocken därför utan skulle vara kännbart större än nu.

Jämsides med sedelstocken ökades även de medel, mot vilka Finlands Bank reglementsenligt är berättigad att emittera sedlar, betydligt under året. Denna utveckling belyses av följande tabell:

alla vid anfordran betalbara förbindelser. Under årets lopp sjönk detta proportionsstal något och var vid dess slut 108.6 %. Ännu rikligare var sedeltäckningen jämförd med det utelöpande sedelbeloppet. I början av året var sedeltäckningen, som under det senare halvåret 1945 hade stigit jämsides med nedgången i sedelstocken, 176.8 % av den utelöpande sedelstocken. Då sedelstocken under de första månaderna av 1946 ånyo blev rikligare, sjönk detta relationstal och var i början av maj 143.4 % för att dock ånyo stiga till toppen för året, 192.1 %, i början av augusti. Vid årets utgång var ifrågavarande relationstal 169.5 %, d. v. s. något lägre än ett år tidigare.

Den oanvända sedelutgivningsrätten eller

¹⁾ Dessa siffror skilja sig från de i Finlands Banks veckorapporter upptagna sedelbeloppen, emedan i dessa sistnämnda ännu ingingo högerhalvorna av de icke inlösta sedlarna. Fram till juni beaktades i veckorapporterna dessutom de till inlösen icke presenterade sedlarna.

sedelreserven höll sig hela året på den höga nivå, som den hade nått föregående år. Vid utgången av 1945 var sedelreserven 5,018 milj. mark men sjönk strax och nådde sin lägsta nivå, 3,855 milj. mark, den 15 februari för att därpå ånyo stiga till ungefär fyra och en halv miljarder. På hösten var sedelreserven rikligare och steg i början av oktober till 5,264 miljoner men reducerades under årets sista veckor tills den vid övergången till det nya året var 4,245 miljoner. — I jämförelse med sedelutgivningsrätten och likaså med summan av de vid anfordran betalbara förbindelserna var sedelreserven synnerligen riklig vid årets ingång men började redan i januari sjunka och stod hela året på en något lägre nivå. Sedelreserven var nämligen vid årets början 19.4 % men vid dess slut 13.0 % av sedelutgivningsrätten, medan motsvarande relation till de vid anfordran betalbara förbindelserna var 24.1 och 14.9 %.

En noggrannare bild av Finlands Banks sedelutgivningsrätt och dennas användning får man av följande tabell, i vilken ställningen vid årets början jämföres med den vid årets slut.

Sedelutgivningsrätt:

	31/12 1945 milj. mk	31/12 1946 milj. mk
Guld-kassa och utländska valutor	1,669.8	1,917.0
Enligt lagen av den 13 december 1939	22,363.9	28,978.6
Enligt § 6 i reglementet	1,800.0	1,800.0
Sedelutgivningsrätt	25,833.7	32,695.6

Begagnad sedelutgivningsrätt:

	1945	1946
Utelöpande sedlar	13,597.7	18,232.8
Övriga avista förbindelser	6,944.5	9,816.4
På beviljade kassakreditiv inestående	273.9	401.2
Begagnad sedelutgivningsrätt	20,816.1	28,450.4

Sedelutgivningsreserv:

	1945	1946
Omedelbart disponibel	5,017.6	4,245.2
Begagnat belopp och reserv	25,833.7	32,695.6

Bankens förhållande till staten.

Då statens egentliga inkomster icke räckte till att täcka utgifterna och penningmarknaden var så stram att kreditinrättningarna icke omsatte gamla statsväxlar — och ännu mindre diskonterade nya — måste staten i fjol liksom alla tidigare år ända sedan julen 1939 använda sig av kredit från centralbanken. I början av året hade statsväxlar för 18,600 milj. mark diskonterats i Finlands Bank. I januari—februari sjönk denna kredit till 16,150 miljoner men började därefter stiga för att den 23 september nå 24,500 miljoner. Under årets sista månader lyckades staten igen avkorta sin växelkredit, så att den vid årsskiftet var 17,920 miljoner, d. v. s. 680 miljoner mindre än ett år tidigare. Liksom under tidigare år har staten dessutom tidtals ehuru icke lika allmänt övertrasserat sitt upp- och avskrivningskonto i Finlands Bank, medan däremellan statsmedel till betydande belopp samlade sig på denna räkning. Den största övertrasseringen, 619 milj. mark, bokfördes den 15 februari, och mest medel, 1,007 miljoner, funnos en vecka tidigare på denna räkning. Om skulderna och tillgodohavandena på ifrågavarande räkning beaktas, finner man att statens nettoskuld till Finlands Bank i början av året var 18,451 milj. mark och vid dess slut 17,322 miljoner. Statens nettoskuld minskades således med 1,129 milj. mark eller 6 %, vilket är värt beaktande, emedan det var första gången utvecklingen sedan före kriget gick i denna riktning.

Liksom tidigare, redan mycket före kriget, innehade Finlands Bank en mindre mängd statsobligationer, men detta har ej betraktats som kredit åt staten utan som ett sätt att placera bankens medel. Vid årets ingång innehade banken statsobligationer för 396 milj. mark; vid dess slut hade detta värde sjunkit till 316 miljoner.

Utländska clearingräkningar.

Den utländska clearingrörelsen, som under 1945 var rätt obetydlig, blev under 1946 mycket livligare utan att dock nå sin tidigare nivå, särskilt om nedgången i penningvärdet beaktas. Exportörer och andra gottskrevos nämligen under året med 8,658 milj. mark motsvarande endast 1,176 mil-

joner år 1945 men 9,994 och 12,148 miljoner under de närmast föregående åren. Livaktigheten under 1946 härledde sig huvudsakligen av att rörelsen på Sovjetunionen, Danmark, Norge och Schweiz utvidgades. Med Sovjetunionen slötes två nya handelsfördrag, i vilka även överenskomms om betalningssättet; med Polen och Turkiet ingingos nya avtal, medan avtalen med Danmark och Schweiz ändrades.

Utbetalningarna från clearingkonto under 1946 och för jämförelsens skull även under året därförinnan framgå, fördelade på länder, av nedanstående sammanställning:

	1945 milj. mk	1946 milj. mk
Belgien	2	14
Bulgarien	5	0
Danmark	608	2,952
Frankrike	1	0
Italien	—	1
Norge	5	460
Polen	—	0
Portugal	—	0
Rumänien	1	7
Schweiz	4	186
Slovakien	1	—
Sovjetunionen	549	5,031
Turkiet	0	7
Summa	1,176	8,658

Dessutom verkställdes år 1946 återbetalningar belöpande sig till 195 milj. mark mot 153 miljoner föregående år.

Slutsaldot på clearingräkning var som nämnt 7,414 milj. mark i slutet av 1946 mot 2,803 miljoner ett år tidigare. Om dessa summor minskas med saldöt för det tyska tillgodohavandet finner man, att den egentliga kommersiella clearingräkningen under 1946 minskades från 1,747 miljoner till 1,426 miljoner.

Inom ramen för privat kompensation erlades under året åt exportörer 57 milj. mark, därav 32 miljoner från konton i Finlands Bank. Även denna clearingrörelse företer en ökning från föregående år.

Remburserna.

Rembursrörelsen var livligare än under något tidigare år. Då utrikeshandeln småningom hämtade sig och handelsförbindel-

ser öppnades med allt längre bort belägna länder blev användningen av rembuser samtidigt allt vanligare. Eftersom dessutom handeln efter omvälvningarna under kriget kännetecknades av en större försiktighet än förr, förstår man att både köpare och säljare funno användningen av rembuser fördelaktig. I samma riktning verkade ytterligare att de utländska krediterna till stor del ställdes till förfogande i form av remburskredit. För att lätta stramheten på penningmarknaden har Finlands Bank i vissa fall beviljat remburskredit dels för import av livsviktiga varor, dels för finansiering av exporten, särskilt exporten till Syd-Amerika.

Importrembuser öppnades år 1946 till ett sammanlagt antal av 4,547 och ett värde av 8,819 milj. mark motsvarande 3,341 rembuser och 2,159 milj. mark år 1945. Rembuserna voro i medeltal större än förr, dels emedan remburstvänet hade avlägsnats för förskott understigande 50,000 mark, dels emedan vissa stora gemensamhetsköp verkställdes. I slutet av 1946 belöpte sig de oavslutade rembusernas värde till 2,604 milj. mark, vissa infrusna remburstäckningar medräknade. De oavslutade rembusernas stora belopp får delvis tillskrivas användningen av s. k. produktionsrembuser i fall då säljaren av en vara icke går in på att ens påbörja tillverkningen, innan han genom en remburs fått garantier för tillverkningspriset.

Även exportrembuser öppnades under året i långt större utsträckning än föregående år, ehuru ej nivån för 1943—1944 nåddes. Antalet öppnade exportrembuser var 271 mot 18 år 1945 men 443 och 517 under åren därförinnan. Deras värde var, till följd av det förändrade penningvärdet, större än under något tidigare år, nämligen 914 milj. mark, medan det år 1945 hade varit endast 80 miljoner ävensom åren 1944 och 1943 resp. 419 och 475 milj. mark. De oavslutade exportrembuserna belöpte sig till 145 milj. mark.

Bankens bokslut.

I det föregående ha berörts de viktigaste punkter, i vilka Finlands Banks ställning undergått förändringar under 1946. Dessutom skola bankens balans- samt vinst- och förlusträkningar granskas i detalj.

Balansräkningen.

De viktigaste posterna i Finlands Banks balansräkning för de två senaste åren framgå av nedanstående sammanställning, som sålunda ger en allmän bild av utvecklingen under 1946.

	31/12 1945	31/12 1946
Tillgångar:	milj. mk	milj. mk
Guldkassa	386.7	2.4
Utländska valutor	1,283.1	1,914.6
Utländska växlar	72.0	174.9
Utländska sedlar och kuponger	9.6	14.2
Diskonterade växlar ...	22,282.3	26,331.4
Rediskonterade växlar..	—	2,458.0
Hypotekslån	37.7	63.6
Kassakreditiv	77.4	555.9
Obligationer i finskt mynt	336.1	256.8
Obligationer i utländskt mynt	273.2	203.1
Aktier	0.0	0.0
Bankfastigheter och inventarier	32.0	32.0
Diverse räkningar	435.3	1,479.6
Summa	25,225.4	33,486.5
Skulder:		
Utelöpande sedlar	13,597.7	18,232.8
Upp- och avskrivningsräkning med staten ..	149.4	598.3
Upp- och avskrivningsräkningar med andra	2,684.5	1,480.9
Postremissväxlar	87.5	134.2
Utrikeskorrespondenter .	141.4	185.1
Utländska clearingräkningar	2,802.7	7,413.8
Diverse räkningar	1,079.1	4.1
Regleringsräkningar ...	1,965.2	2,551.8
Upplupna räntor	45.1	70.4
Grundfond	1,250.0	1,250.0
Reservfond	1,154.0	1,290.9
Bankfastigheter och inventarier	32.0	32.0
Bankens vinst	236.8	242.2
Summa	25,225.4	33,486.5

Bland tillgångarna förtjäna, jämte de redan behandlade kontona, obligationsförrådet och „diverse räkningar” beaktande. Det bokförda värdet av obligationerna i finska mark sjönk dels till följd av inlösen, som företagits under årets lopp, dels genom

nedskrivning före bokslutet med sammanlagt 79 milj. mark. Även obligationerna i utländskt mynt reducerades betydligt genom utlötningar under året, inalles med 70 milj. mark.

Anmärkningsvärt mycket ändrade sig „diverse räkningar”, med vilka i förestående sammanträngda tabell förenats en del andra poster. Ökningen berodde till stor del på att affärsbankernas anvisningar i Finlands Bank stego från 430 milj. mark i slutet av 1945 till 871 miljoner ett år senare.

Beträffande skulderna är det skäl att fästa uppmärksamhet vid förändringen på upp- och avskrivningsräkningarna. Beloppet på upp- och avskrivningsräkning med andra än staten var till följd av sedelutbytet rekordstort vid årets ingång och sjönk genast i början av året så att den 15 maj det lägsta beloppet för året, 323 milj. mark, noterades. Efter en ny stegring var det vid årets utgång 1,204 milj. mark mindre än ett år tidigare. Statens upp- och avskrivningsräkning varierade efter vanligheten mycket och nådde sitt högsta belopp, 1,007 milj. mark, den 8 februari, och var nu och då tom. Vid 1946 års slut var den 449 milj. mark större än vid dess början. — Ytterligare förtjänar framhållas ökningen i regleringsräkningarna, vilken närmast får tillskrivas på detta konto bokförda reserveringar.

Finlands Banks egna medel ökades på sätt, som förutsatts i reglementet. Grundfonden förblev oförändrad, men reservfonden stärktes med 137 milj. mark. Till densamma överfördes nämligen hälften av nettovinsten för 1945 eller mk 118,421,254: 50 samt dessutom i enlighet med riksdagens beslut av andra hälften av vinsten det belopp, som översköt den i statens inkomstbudget upptagna andelen i Finlands Banks vinst eller mk 18,421,254: 50. Vid utgången av 1946 steg värdet av Finlands Banks synliga egna medel, årsvinsten obeaktad, till sammanlagt 2,572.9 milj. mark.

Vinst- och förlusträkningen.

Huru Finlands Banks vinst- och förlusträkning gestaltade sig år 1946 jämförd med motsvarande räkning för föregående år framgår av följande sammanställning:

	1945 mk	1946 mk
Inkomster:		
Räntor på inhemsk utlåning	290,540,423: 95	251,890,649: 80
Räntor på korrespondenter i utlandet	4,921,772: 80	1,271,377: 40
Räntor på obligationer	46,162,635: 85	39,079,873: 35
Dividender	5,259,200: —	5,709,400: —
Agio	2,637,806: 15	1,906,992: 30
Provisioner	19,973,400: 20	58,744,861: 20
Summa	369,495,238: 95	358,603,154: 05
Utgifter:		
Löner och arvoden	39,621,701: 40	54,637,583: 80
Pensioner och understöd	1,759,425: —	1,856,290: —
Bankfullmäktiges arvoden och expenser ..	257,373: —	274,170: —
Arvoden åt filialkontorens kontrollanter ..	252,088: —	253,604: —
Sedeltillverkningen	22,467,386: —	16,019,253: —
Omkostnader	12,836,173: 95	17,392,708: 70
Avskrivningar	54,487,707: 55	23,700,770: 55
Avskrivning på inventarier	970,875: 05	2,282,904: 50
Bankens vinst	236,842,509: —	242,185,869: 50
Summa	369,495,238: 95	358,603,154: 05

Finlands Banks totala inkomster för 1946 voro något, 10.9 milj. mark, mindre än föregående år, då de nådde toppsiffror. Minskningen härledde sig huvudsakligen av att mycket mindre räntor på den inhemska lånerörelsen bokfördes än året förut. Minskningen var 38.6 milj. mark eller 13 %. I själva verket voro ränteinkomsterna, som en naturlig följd av den kraftiga stegringen i utlåningen, betydligt större, men med hänsyn till att Finlands Banks ställning realiter försvagats genom nedgången i penningens värde har det befunnits påkallat att liksom under de föregående åren överföra en del av ränteinkomsterna till reservationskontot. På grund av minskningen i obligationsinnehavet ha räntorna på obligationer gått ned. Likaså har den ringa inkomsten av utländska korrespondenter ävensom agiovinsten minskats. Däremot ha närmare tre gånger så mycket provisioner flutit in som 1945, främst tack vare den livligare rembursrörelsen.

På utgiftssidan ha särskilt lönerna och arvodena ökat, sammanlagt med 15.0 milj. mark eller närmare 38 %. Dels beror detta på stegringen i de nominella lönerna, dels på personalökningen till följd av den växande arbetsbördan bl. a. i samband med sedelstockens ökning och sedlarnas försämring. Av samma orsaker ha omkostnaderna märkbart stigit, med 4.6 milj. mark eller

närmare 36 %. Däremot har sedeltillverkningen dragit mindre medel än 1945, då den av sedelutbytet förutsatta nya sedelstocken tillverkades. Besparingen på denna post var 6.4 milj. mark. Totalsumman av de egentliga utgifterna var 90.4 milj. mark mot 77.2 miljoner år 1945. Utgifterna ökades sålunda med 13.2 milj. mark eller 17 %.

Vid sidan av de egentliga utgifterna förekomma på utgiftssidan i vinst- och förlusträkningen avskrivningar och nedskattningar. Avskrivningarna belöpte sig till 23.7 milj. mark eller mycket mindre än år 1945, då de av tillfälliga skäl voro osedvanligt stora eller 54.5 milj. mark. I årets räkenskaper avskrevs vissa tillbyggnader och reparationer i bankens olika hus samt en förlust på sedelutbytet i Norge, 3.7 milj. mark enligt bokföringsvärdet. Likaså avskrevs ett mindre belopp ungerskt mynt, som legationen i Budapest hade deponerat för Finlands Banks räkning och som gick förlorat under ockupationen av Ungern. Såsom förr avskrevs även under året anskaffade inventarier, maskiner och konstverk.

Det slutliga resultatet var att Finlands Banks bokförda nettovinst steg till 242.2 milj. mark, vilket var 5.3 miljoner eller 2 % mera än föregående år.

Utvecklingen under senaste tid av nettovinsten belyses av nedanstående sifferserie:

År 1941	212.4	miljoner	mark
„ 1942	231.0	„	„
„ 1943	232.2	„	„
„ 1944	222.1	„	„
„ 1945	236.8	„	„
„ 1946	242,185,869:	50	mark.

Enligt reglementet bör hälften av nettovinsten, mk 121,092,934: 75, överföras till bankens reservfond, som därför i den

första veckorapporten för 1947 belöpte sig till 1,412.0 milj. mark. Av den andra hälften av nettovinsten ha 100.0 milj. mark beaktats som inkomst i statsbudgeten för innevarande år. Resten eller 21.1 milj. mark har överförts till odisponerade vinstmedels räkning.

Bankfullmäktige föreslå, att

dess vinstmedel, 21,092,934: 75 mark, överföras till bankens reservfond.

Av Bankfullmäktige handlagda ärenden.

Revisionen.

De vid 1945 års riksdag utsedda revisorerna, kommunalrådet Aleksanteri Fränti, lantbrukaren Kaapro Huittinen, lantbrukaren August Kuusisto, kommunalrådet Kaapro Moilanen och ekonomen August Niemistö, verkställde under tiden mellan den 18 och 22 februari i fjol revision av bankens räkenskaper för år 1945. I enlighet med revisorernas tillstyrkan och med stöd av stadgandena härom i bankens reglemente ha bankfullmäktige beviljat direktionen ansvarsfrihet för bankens förvaltning under år 1945.

Granskningen av lånerörelsen och valutahandeln.

Bankfullmäktige ha under året enligt sin instruktion granskat bankens lånerörelse och övriga placeringar ävensom valutahandeln vid följande tidpunkter: den 7 februari, den 26 april, den 13 juni, den 27 augusti, den 29 oktober samt den 18 december.

Inventeringen och inspektionen av avdelningskontoren.

a) I huvudkontoret.

Bankfullmäktige ha verkställt i § 6 av sin instruktion föreskriven inventering av huvudkontorets kassor, kassavalv och fonder ävensom lånehandlingar och säkerheter samt panter och depositioner. Inventeringen gav icke anledning till anmärkning.

b) I avdelningskontoren.

Bankfullmäktige ha övervakat, att avdelningskontorens handkassor och valv en gång i månaden samt växlar, skuldsedlar och panter minst tre gånger under året inventerats av kontrollanterna vid kontoren.

c) I agenturerna.

Likaså ha bankfullmäktige övervakat, att kontrollanterna vid de affärsbanker, som

sköta bankens agenturer, avtalsenligt en gång i månaden inventerat agenturernas kassamedel.

Dessutom ha under året samtliga avdelningskontor inspekterats.

Fonder underställda bankfullmäktiges övervakning.

Bankfullmäktige ha godkänt räkenskaperna för år 1945 för de Längmanska och Rosenbergska fonderna samt Elis Holms nödhjälpsfond ävensom översänt avskrifter av räkenskaperna till bankutskottet.

Direktionen.

På framställning av bankfullmäktige utnämnde Republikens president genom öppet brev av den 29 mars till en ledig ledamotstjänst i Finlands Banks direktion jurisdoktorn Urho Kaleva Kekkonen.

Enär ledamoten i direktionen professor Kalle Teodor Jutila fungerade som Finlands sändebud i Washington, åtnjöt han tjänstledighet under hela året. Med anledning av sagda tjänstledighet fungerade avdelningschefen i banken Carl Gustav Sundman på bankfullmäktiges förordnande som biträdande ledamot i direktionen.

Vid sammanträde den 7 maj fastställde bankfullmäktige på framställning av direktionen ny arbetsordning för direktionen.

Nya korrespondentbanker.

På framställning av direktionen beslöto bankfullmäktige vid sammanträde den 7 februari, att Finlands Bank till nya korrespondenter skulle antaga Manufacturers Trust Company, New York, Chemical Bank & Trust Company, New York, och National Provincial Bank Ltd., London, vilka uppgivit sig därtill villiga.

Diskonträntan för statens växlar.

För att minska ränteutgifterna för statskulden hemställde finansministeriet hos Finlands Banks direktion, att räntan på bankens åt staten beviljade växelkredit, vilken bankfullmäktige hade sänkt till 1 ½ procent räknat från den 18 mars 1943, måtte sänkas med ½ procent. Med hänsyn till statens ytterst beträngda finansiella läge fann direktionen skäligt, att framställningen skulle bifallas, och ingick till bankfullmäktige med en härmed överensstämmande framställning i saken. Med godkännande av direktionens förslag beslöto bankfullmäktige, att Finlands Bank från den 8 maj 1946 tills vidare vid diskontering och omsättning av finska statens egna växlar, till vilkas förfallodag ej är längre tid än tre månader, skulle tillämpa en räntesats av 1 procent.

Lån av Internationella Regleringsbanken.

Bankfullmäktige godkände vid sammanträde den 10 december direktionens förslag att Finlands Bank i Bank for International Settlements, Basel, skulle upptaga ett lån om två miljoner schweizerfrang, vilket sagda bank gått in på att bevilja Finlands Bank på ett år. Lånet, vars återbetalning försiggår antingen i schweizerfrang eller Förenta staternas dollar enligt Bank for International Settlements' fria val, löper med 4% årlig ränta. Emedan Finlands Bank ansåg sig icke kunna upptaga sagda lån utan att staten förband sig att svara för ränta och omkostnader för lånet även som för eventuell kursförlust, beslöt statsrådet på framställning av bankens direktion, att staten svarar för dem.

Nya agenturer i Raumo och Nyslott.

Emedan penningomsättningen till följd av ökningen i den utelöpande sedelstocken betydligt utvidgats, har det visat sig nödvändigt för Finlands Bank att öppna agenturer i städerna Raumo och Nyslott, vilka ha en ganska livlig penningrörelse och i vilka Finlands Bank icke förut har avdelningskontor eller agenturer. Med anledning härav hemställde direktionen hos bankfullmäktige, att banken i sagda städer måtte grunda agenturer, vilkas verksamhet skulle ordnas så att i Raumo agenturen

skulle förläggas till Kansallis-Osake-Pankkis därvarande filial och i Nyslott till A/B Nordiska Föreningsbankens i sistnämnda stad belägna filial och enligt överenskommelse med sagda affärsbanker handhavas av dessa mot årlig ersättning. Bankfullmäktige godkände direktionens framställning och fastställde samtidigt bestämmelser om agenturernas uppgifter och verksamhetsform. Agenturerna ha till uppgift att hålla växelkassa samt lösa in av Finlands Bank utställda postremissväxlar och alla på statens upp- och avskrivningsräkning utställda checker. Agenturerna vidtogo med sin verksamhet den 1 juni.

Nya befattningar.

Utvidgningen efter kriget av det utländska handelsutbytet och därmed sammanhängande kreditförhållanden samt motsvarande återhämtning i det inhemska affärslivet ha fortfarande ökat Finlands Banks uppgifter och gjort dem mångsidigare. En naturlig följd härav har varit att banken sett sig tvungen att öka sin arbetskraft genom att i sin tjänst anställa extra personal. Emedan långvarig användning av opropotionerligt stor extra personal icke är fördelaktig för bankens verksamhet och det därför är nödvändigt att bereda extra anställda med fallenhet för bankarbete och erfarenhet däri möjlighet att i bankens tjänst få ordinarie befattning, vilken omständighet även är ägnad att främja strävandena att hålla tjänstemannakåren på en hög allmän nivå samt underlätta anställning av duglig arbetskraft vid banken, grundade bankfullmäktige på framställning av direktionen under redogörelseåret vid bankens huvudkontor ytterligare befattningar för två äldre bokhållare, två yngre bokhållare av högre löneklass, två yngre bokhållare av lägre löneklass, en yngre korrespondent, en kvinnlig korrespondent, två yngre kanslist, två biträdande kassörskor, fyra äldre kontorsbiträden, fyra yngre kontorsbiträden, två äldre kassabiträden och fyra yngre kassabiträden. Dessutom inrättades ytterligare befattningar vid kontoret i Åbo för ett kontorsbiträde och ett kassabiträde, vid kontoret i Uleåborg för två kassabiträden, vid kontoret i Tammerfors för en kamrer och två kassabiträden samt vid

kontoret i Jyväskylä för en kontorsskrivare. Med hänsyn till de växande uppgifterna vid bankens institut för ekonomisk forskning beslöto bankfullmäktige likaså på framställning av direktionen att i bankens lönestadga upptaga en ny befattning för en äldre forskare vid forskningsanstalten. Utom att nämnda nya befattningar inrättades, flyttades en del tidigare befattningar till högre löneklass.

Tilläggsarvoden samt extra ålders- och familjetillägg med anledning av dyrtiden även som avlöning av extra personal.

Med anledning av stegringen i levnadskostnaderna anslogo bankfullmäktige på framställning av direktionen vid sammanträde den 13 juni för 1946, räknat från den 1 juni, sammanlagt 5,069,000 mark till höjda dyrtidstillägg åt Finlands Banks ordinarie och extra befattningshavare samt pensions- och understödstagare, sammanlagt 134,000 mark till höjda extra familjebidrag åt bankens ordinarie och extra personal samt sammanlagt 1,152,000 mark till extra ålderstillägg åt sagda befattningshavare.

I december hemställde direktionen hos bankfullmäktige, att dyrtids- och dyrtidstilläggen samt de extra familje- och ålderstilläggen åt bankens ordinarie och extra befattningshavare liksom också dyrtidstilläggen åt bankens pensions- och understödstagare måtte år 1947 bibehållas på samma nivå som under senare halvåret 1946. Bankfullmäktige godkände framställningen och anslogo till dyrtidstillägg under år 1947 inalles 32,679,000 mark, till dyrtidstillägg inalles 2,270,000 mark, till extra familjetillägg inalles 760,000 mark och till extra ålderstillägg inalles 2,100,000 mark.

Vid sitt sammanträde den 18 december beviljade bankfullmäktige på framställning av direktionen ett anslag om 6,500,000 mark att efter behov år 1947 användas till avlöning av bankens extra befattningshavare.

Befattningshavarnas årsledigheter.

År 1928 hade bankfullmäktige i enlighet med § 13 i bankens instruktion fastställt, att bankens samtliga ordinarie befattnings-

havare oberoende av tjänsteår beviljas en månads ledighet i året. Emedan statens ordinarie tjänstemän och befattningshavare, som efter femton års tjänst få sex veckors årsledighet, i detta hänseende ha en förmånligare ställning än befattningshavarna i Finlands Bank, hemställde direktionen hos bankfullmäktige om sådan ändring av beslutet om årsledighet för bankens befattningshavare, att alla de ordinarie befattningshavare i Finlands Bank, som vid kalenderårets ingång ha minst femton till ålderstillägg berättigande tjänsteår och som före ingången av samma år ha fyllt minst 55 år, måtte beviljas sex veckors ledighet i året, därav fyra veckor mellan den 1 maj och den 30 september och två veckor mellan därpå följande 1 oktober och 30 april. Bankfullmäktige godkände framställningen den 12 mars, och den nya bestämmelsen tillämpades för första gången på 1946 års ledigheter.

Beviljade pensioner och understöd.

Bankfullmäktige ha under det gångna året beviljat fem pensioner enligt pensionsstadgan och två årliga understöd. Deras sammanlagda årliga belopp är 107,616 mark.

Utbyte av aktiestocken i Joh. Parviaisen Tehtaat Oy. till aktier i Enso-Gutzeit Oy.

Finlands Bank har sedan år 1938 innehaft aktiestocken i Joh. Parviaisen Tehtaat Oy. i Säynätsalo. Enär det icke är förenligt med sunna principer att en centralbank driver industrirörelse, ansåg direktionen den nuvarande tidpunkten lämplig att i andra händer överlåta det produktionsföretag den på grund av kreditgivning kommit att bliva ägare till samt inledde för den skull underhandlingar i saken med ledningen för Enso-Gutzeit Oy. om byte av aktiestocken i Joh. Parviaisen Tehtaat Oy. till aktier i förstnämnda firma. Enso-Gutzeit Oy., som i mellersta Finland äger vidsträckt skogsmarker, kan genom avverkning i egna skogar med råvaruleveranser tillgodose en stor del av den i Säynätsalo belägna fanerfabrikens behov och även i övrigt genom sina organ sköta bolagets trävaruinköp liksom försäljningen av dess produkter. Ur dessa synpunkter är

det nationalekonomiskt fördelaktigt att överföra aktieinnehavet i Joh. Parviaisen Tehtaat Oy. till Enso-Gutzeit Oy.

Sedan förvaltningsrådet för Enso-Gutzeit Oy. godkänt det planerade aktiebytet gjorde direktionen hos bankfullmäktige i ärendet en framställning, som dessa godkände vid möte den 18 december, varvid direktionen samtidigt befullmäktigades att vidtaga av bytet förutsatta praktiska åtgärder.

Kontrollanterna vid avdelningskontoren.

Som kontrollanter vid bankens avdelningskontor och som deras suppleanter fungera enligt bankfullmäktiges beslut under år 1947 följande personer:

Kontoret i Björneborg: kontrollanter direktören Toivo Henrik Rintala och stadsdirektören, fil. doktorn Frans Vihtori Härmä samt suppleanter kommerserådet Juho Antti Airio och direktören Yrjö Nurmi;

Kontoret i Joensuu: kontrollanter filosofiemagistern Yrjö Antero Kankaanrinta och advokaten, vicehäradshövdingen Mauno Moilanen samt suppleanter stadsdirektören, filosofiemagistern Armo Pyhälä och kommerserådet Juhana Tarma;

Kontoret i Jyväskylä: kontrollanter direktören Kaarlo Vilhelm Laitila och apotekaren Eugen Mansnerus samt suppleanter lektorn Herman Hämäläinen och polismästaren, vicehäradshövdingen Eino Ilmari Karpio;

Kontoret i Kotka: kontrollanter verkställande direktören Veikko Aleksander Cajander och verkställande direktören, borgmästaren Hugo Gustaf Johannes Melart samt suppleanter handelsskolerektorn, filosofiemagistern Hugo Lennart Wennerstrand och stadssekreteraren, hovrättsauskultanten Kustaa Ilmari Laaksonen;

Kontoret i Kuopio: kontrollanter borgmästaren Alvar Hjalmar Mikael Hurttä och lantbruksrådet Niilo Ilmari Jokinen samt suppleanter justitierådmannen Gunnar Valdemar Hellén och verkställande direktören Pekka Karttunen;

Kontoret i Lahtis: kontrollanter direktören Väinö Tuompo och rektorn, filosofiemagistern Artturi Aukusti Tähtinen samt suppleanter stadsdirektören Olavi Ilmari Kajala och verkställande direktören, ingenjören Torsten Martin Lindroos;

Kontoret i S:t Michel: kontrollanter häradshövdingen Erkki Veikko Kuokkanen och politierådmannen Otto Kinnunen samt suppleanter direktören Walter Pulkkinen och verkställande direktören Asko Savolainen;

Kontoret i Tammerfors: kontrollanter verkställande direktören Alpo Pesonen och justitieborgmästaren Lauri Talvia samt suppleanter verkställande direktören, översten Eric B:son Schauman och direktören Lauri Pellas;

Kontoret i Tavastehus: kontrollanter kommerserådet Anders Gustaf Skogster och handlanden Johan Verner Fredriksson samt suppleanter vicehäradshövdingen Yrjö Jokiranta och verkställande direktören Kaarlo August Noro;

Kontoret i Uleåborg: kontrollanter verkställande direktören Otto Alfons Karhi och justitieborgmästaren Karl Torsten Reinilä samt suppleanter direktören Jalmari Kustaa Korkeakivi och verkställande direktören, kommerserådet Aarne Toivonen;

Kontoret i Vasa: kontrollanter direktören Lauri Aleksander Niinioja och konsuln Johan Alfred Viklund samt suppleanter direktören Juho Viljam Vaahtoniemi och skatteinspektören Toivo Verner Järvilehto; samt

Kontoret i Åbo: kontrollanter landshövdingen Frans Vilho Kyttä och direktören Juho Heikki Kurkela samt suppleanter direktören Aarne Laaksonen och verkställande direktören Väinö Jylhä.

Bankfullmäktige och revisorer.

Såsom bankfullmäktige fungerade år 1946 följande av riksdagens elektorer därtill utsedda personer:

Pekkala, Mauno, generaldirektör,
Vesterinen, Vihtori, lantbrukare,
Leikola, Erkki, professor,
Salmenoja, Pietari, avdelningsföreståndare,
Leppälä, Juhani, kommunalråd,
Pilppula, J. Erl., kommunalråd,
Manninen, Hugo, riksdagsman,
Peltonen, Onni, riksdagsman,
Söderhjelm, Johan Otto, jurisdoktor.

Av dessa utgjorde de tre förstnämnda de ordinarie bankfullmäktige. Som ordförande fungerade hela året undertecknad

Pekkala och som viceordförande undertecknad Vesterinen.

Till bankens revisorer för granskning av 1946 års räkenskaper ha riksdagens elektorer utsett följande personer:

Huittinen, Kaapro, lantbrukare, som suppleant *Laine, Lauri*, lantbrukare, riksdagsman,

Moilanen, Kaapro, kommunalråd, som suppleant *Valanne, Teuvo*, verkställande direktör, riksdagsman,

Kuusisto, August, lantbrukare, som suppleant *Bryggari, Tuomas*, stenarbetare, riksdagsman,

Kunnas, Hanno, vicehäradshövding, som suppleant *Kulo, Kustaa*, biträdande vårdchef, samt

Fränti, Aleksanteri, kommunalråd, som suppleant *Niskala, Markus*, lantbrukare, riksdagsman.

Helsingfors den 20 mars 1947.

MAUNO PEKKALA.

**Vihtori Vesterinen,
Juhani Leppälä.**

O. Peltonen.

**Erkki Leikola,
J. Erl. Pilppula.**

J. O. Söderhjelm.

**P. Salmenoja,
H. Manninen.**

Esko K. Leinonen.